

Nasjonale rammer for forvaltning av verneområder – sentrale føringer

Kompetansedager Dombås 7.- 8. april 2016, Arnt Hegstad

Forvaltningsansvaret

Forvalte verneområdene i tråd med verneformålet og treffe nødvendige tiltak hvis verneverdier trues

- Utarbeidelse av forvaltningsplaner
- Informasjon til grunneiere, rettighetshavere, allmennheten
- Iverksette nødvendige skjøtselstiltak
- Registrering/dokumentasjon av verneverdier
- Vurdere behov for dispensasjoner
- Rapportering om forvaltningen

Foto: Karl-Otto
Jakobsen

Rettslige rammer for forvaltningen

- Naturmangfoldloven
  - Verneforskriften
  - Forvaltningsloven
-
- Sentrale forvaltningsorgan har overordnet ansvar for verneområdeforvaltningen, blant annet gjennom klagebehandling og fastsettelse av retningslinjer for forvaltningen

Rettsvirkninger av vern

- Vernevedtak vedtas i statsråd ved kongelig resolusjon
- Tiltak og aktiviteter som skal gjennomføres krever dispensasjon fra verneforskriften hvis det ikke er direkte tillatt i forskriften.
- Det øvrige regelverk (lover, forskrifter) gjelder i tillegg til verneforskriftene. En søknad må ofte behandles etter flere regelverk
- Ved motstrid mellom ulike regelverk vil verneforskriften normalt gå foran.
- Berører ikke privatrettslige forhold - kjøp, salg, utleie osv.

Vernekategorier

- Nasjonalpark
- Landskapsvernområde
- Naturreservat
- Biotopvernområde
- Marint verneområde

Foto: Laurits Sønstebø

Oppbygging av verneforskrifter

- Verneområdets formål
- Vernebestemmelser:
  - forbud mot inngrep, motorferdsel ol.
  - direkte unntak fra forbudsbestemmelser
  - dispensasjon fra forbudsbestemmelser
- Generell dispensasjonsbestemmelse (nml § 48)
- Skjøtselbestemmelse (nml § 47)
- Forvaltningsplan

Foto: Kristin Karlsen

Tolkning av verneforskrifter

- Teksten/ordlyden i bestemmelsen
- Formålsbestemmelsen
- Forarbeider, særlig foredrag kgl res
- Litteratur
- Forvaltningspraksis
- Reelle hensyn

Tolkning av verneforskrifter

- Teksten/ordlyden i den aktuelle bestemmelsen
- Formålsbestemmelsen viktig
- Forarbeider, særlig foredrag kgl res
- Rundskriv/instrukser
- Juridisk litteratur
- Forvaltningspraksis
- Reelle hensyn

Foto: Laurits Fokstugu

Dispensasjon fra verneforskriften

- En forskrift kan ikke fravikes med mindre forskriften eller hjemmelsloven gir adgang til det (fvl. § 40)
- Hvis hjemmel - skjønsmessig vurdering om dispensasjons bør gis.
- Presedens bør ofte tillegges vekt. Forsiktig med å «presse forståelsen» av bestemmelsene. Smitte-effekt.
- Noen dispensasjoner kan gis for flere år. Forutsigbarhet for brukere og forenkling

Den generelle dispensasjonsbestemmelsen, nml. § 48

Kan gjøre unntak i 3 tilfeller:

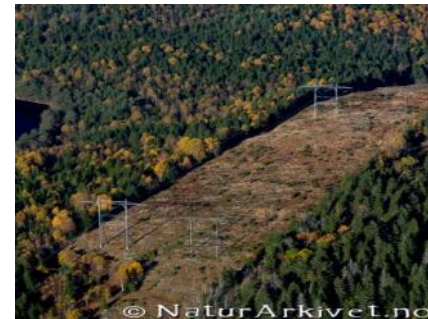
1. Ikke i strid med verneformålet og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig
  - *Bagatellmessige inngrep eller forbigående forstyrrelser*
  - *Ikke legge grunnlaget for en utvikling som på sikt kan skade verneinteressene eller uthule vernet*
  - *Snever dispensasjonsadgang*

Nml. § 48 første ledd, 2. og 3. alternativ

2. Sikkerhetshensyn gjør det nødvendig
- *sikkerhet for liv, helse, skade på eiendom*

3. Vesentlige samfunnsmessige interesser gjør det nødvendig
- *tiltak av nasjonal betydning og som ikke ble vurdert på vernetidspunktet*

Begrunnelse av vedtak nml. § 48

- I dispensasjon etter § 48 skal begrunnelsen for vedtaket vise hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for verneverdiene, og hvilken vekt det er lagt på dette.

Fjellrev
Foto: Olav Strand

Bruk av vilkår i en tillatelse

- Hovedregel: Det kan settes vilkår til en tillatelse
- Saklig og forholdsmessig, ikke urimelig
- Kan generelt gå langt i å sette vilkår som ivaretar verneverdier
- Ikke urimelige vilkår
- Vilkår skal være tydelige og etterprøvbare

Motorferdsel Foto: Svein Nic. Norberg

Eksempler på uklare vilkår

- Tradisjonell byggestil..
- Naturlige farger, farger tilpasset naturen omkring, vanlig brukte farger osv
- Overskuddsmasse skal tilpasses landskapet omkring..
- Masse skal tas ut på en skånsom måte..
- Lav mønehøgde, lav grunnmur
- Hvis det er villrein i området skal det tas spesielle hensyn til det..
- Skal holde god avstand til villrein...

Det er forvaltningsmyndigheten som skal treffe vedtak og sette nødvendige vilkår

Man skal ikke overlate til andre å treffe avgjørelser, f.eks...

- ...skal følge anvisning fra SNO...
- ...etter nærmere påvisning fra SNO...
- ...følge trasé angitt av SNO...

Skjønsmessige avgjørelser i en dispensasjon skal ikke tas av andre enn forvaltningsmyndigheten

Foto: Heidi Ydse

Miljørettsprinsippene

Miljørettsprinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 - 12 er retningslinjer som skal gjelde ved utøving av offentlig myndighet som berører naturmangfold (nml. § 7)

- § 8 Kunnskapsgrunnlaget
- § 9 Føre-var-prinsippet
- § 10 Samlet belastning
- § 11 Kostnader bæres av tiltakshaver
- § 12 Miljøforsvarlige teknikker

Bruken av miljørettslige prinsipper

- Skal fremgå hvordan man har vurdert prinsippene
- Vurderingene skal være etterprøvbare
- Vurderes som en integrert del av beslutningen
- Ikke tas inn avslutningsvis i en dispensasjon som en slags pliktøvelse

Klima- og miljødepartementets
veileder

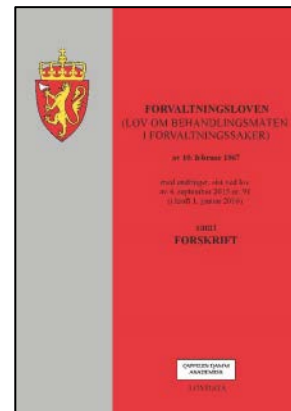
Forvaltningslovens saksbehandlingsregler

Forvaltningslovens krav til enkeltvedtak:

Enkeltvedtak, kap IV-VI

- Fvl § 17 Utredningsplikt
- Fvl § 24 Begrunnelse
- Fvl § 25 Begrunnelsens innhold
- Fvl § 27 Underretning om vedtak

HUSK: Naturmangfoldloven supplerer forvaltningslovens krav til utredning og begrunnelse

Klage på vedtak

- Hvem kan klage, fvl § 28
  - Parter og andre med rettslig klageinteresse
  - Fylkesmannen
- Frist for å klage, fvl § 29
- Oversitting av klagefristen, fvl § 31
- Behandling av klage fvl. §§ 33-34
  - Avvise klagen
  - Endre eller oppheve eget vedtak
  - Oversende klageinstansen
- Utsatt iverksettelse av vedtak fvl. § 42

Foto: Per Jordhøy

Omgjøring av eget vedtak uten klage

- Styret kan omgjøre eget vedtak uten klage etter fvl. § 35 når:
  - vedtaket ikke er til skade for noen eller
  - vedtaket ikke er kommet frem eller
  - vedtaket må anses ugyldig
- Alminnelige ulovfestede forvaltningsrettslige regler
- For å hindre skadevirkninger på natur - nml. § 67

Omgjøring av overordnet organ uten klage

Miljødirektoratet og Klima- og miljødepartementet kan omgjøre styrets vedtak:

- På samme vilkår som styrene kan gjøre selv
- Når hensynet til offentlige interesser tilsier det, fvl § 35 tredje ledd

T-merket sti Foto: Arne J. Mortensen

Miljøvedtaksregisteret

- Alle vedtak skal registreres i Miljøvedtaksregisteret innen 3 virkedager.
- Gir allmenheten og interessenter tilgang på vedtakene.

The screenshot shows the Miljøvedtaksregisteret (Environmental Decision Register) website. The header includes the title 'MILJØVEDTAKSREGISTERET' and the logo for 'MILJØ-DIREKTORATET'. Below the header, there are navigation links: 'Om Miljøvedtaksregisteret', 'Søk etter vedtak', 'Søk etter forskrift', 'Abonner på vedtak', and a 'Logg' button. The main content area is divided into two columns. The left column, titled 'Se vedtak innen tema', lists various environmental topics in teal buttons: ARTSFREDNING, FREMMEDE ORGANISMER, PRIORITERTE ARTER, ROVWILT, UTSETTING AV FISK, UTSETTING AV UTENLANDSKE TRESLAG, UTVALGTE NATURTYPER, and VERNEOMRÅDER. The right column, titled 'Finn vedtak i kartet', features a search interface with dropdown menus for 'FYLKE:' (County), 'KOMMUNE:' (Municipality), and 'TEMA:' (Topic). Below the search fields is a map of Norway with several orange circular markers indicating the locations of decisions. A 'Vis stort kart' button is visible in the top right corner of the map area. At the bottom of the page, there is a section titled 'NYESTE VEDTAK' (Latest Decisions) with two entries: 'Tillatelse til felling av villreinkalver i Hardangervidda nasjonalpark våren 2016' and 'Bruk av sneskuter i Spålen - Katnosa naturreservat_dispensasjon 2016'. Each entry includes the date (30-03-2016) and the responsible authority (Fylkesmannen i Buskerud).

Skjøtsel, naturmangfoldloven § 47

- Tiltak i *regi av forvaltningsmyndigheten* som kan gjennomføres uten grunneiers samtykke.
- Tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er formålet med vernet.
- Unntak: Sende dyr på beite mot grunneiers vilje og tiltak som innebærer en vesentlig endring av naturtilstanden

Foto: Marie Lier

Skjøtsel - forholdet til grunneier

- Grunneier skal varsles
- Avtale med grunneier hvis mulig
- Økonomiske fordeler tilfaller grunneier.
- Ikke enkeltvedtak

Hogst. Foto: Kristin
Karlsen

Oppfølging av ulovligheter

- Anmeldelse
- Retting og avbøtende tiltak, nml. § 69
- Tvangsmulkt, nml. § 73
- Direkte gjennomføring, nml. § 71
- Miljøerstatning, nml. § 74

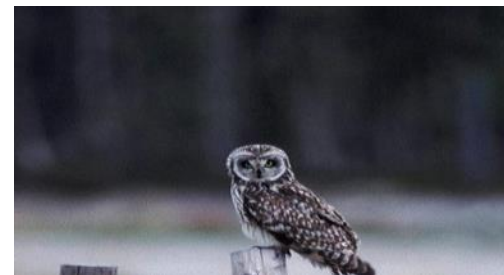

Foto: Per Jordhøy

Takk for meg!

www.miljodirektoratet.no/no/Tema/For-offentlig-sektor/Opprettelse-og-forvaltning-av-verneomrader/

www.miljodirektoratet.no/no/Tema/Verneomrader/

www.miljodirektoratet.no